

יחיד ורבים הלכה כרבים (המשך)

א. תוספות מסכת מועד קטן דף כ עמוד א

[אמר ר' יוחנן] כל מקום שאתה מוצא יחיד מקיל ורבים מחמירין [הלכה כרבים] - והוא הדין יחיד מחמיר ורבים מקילין הלכה כרבים, ומשום דהכא איירי ביחיד מקיל נקיט הכי. ו"כל מקום" לאו דוקא, דבהרבה מקומות פוסק כדברי היחיד, והיכא דאתמר אתמר. ועוד, דבעירוב אומר הלכה כדברי המקיל אפי' לגבי רבים, מיהו התם היינו ריב"ל ולא רבי יוחנן פר' מי שהוציא והו (עירובין מו.).

ב. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סנהדרין פרק ד הלכה ב

א"ר ינאי: אילו ניתנה התורה חתוכה, לא היתה לרגל עמידה. מה טעם? "וידבר ד' אל משה", אמר לפניו רבונו של עולם, הודיעני היאך היא ההלכה! אמר לו "אחרי רבים להטות - רבו המזכין זכו, רבו המחייבין חייבו, כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור. מיניין ודגלו" ["ודגלו עלי אהבה"]. וכן הוא אומר "אמרות ד' אמרות טהורות, כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים [שבעה פעמים שבעה]". ואומר [שיר השירים א ד] "מישרים אהבוך."

ג. פני משה מסכת סנהדרין פרק ד הלכה ב

הודיעני היאך ההלכה. שלא יהיה בה ספק וא"ל זה אי אפשר אלא אחרי רבים להטות וכו' מפני שהתורה צריך שתהיה נדרשת במ"ט פנים לכאן ולכאן ואם אני מגלה לך ההלכה שוב לא תהיה נדרשת בהרבה פנים: ואומר מישרים אהבוך. עיקר אהבת התורה לעשות לה מישרים ע"י דעות הנוטים לכאן ולכאן ואחר כך מיישרים אותו ע"פ הרוב:

ד. קרבן העדה מסכת סנהדרין פרק ד הלכה ב

גמ' אלו ניתנה התורה חתוכה. הלכה פסוקה אין להוסיף ואין לגרוע מדין הכתוב בתורה ואם יהיה שינוי בענין אסור להורות: לא היה לרגל עמידה. כלומר לא היה באפשר להתקיים בה דרוב פעמים הענין משתנה ואיננו כמו שמפורש בתורה:

ה. שדי חמד י:לה

וחקר שם (בגט פשוט סי' ה') דלפי הנראה דכלל זה ד"יחיד ורבים הלכה כרבים" דאמרינן הכי בפלוגתא דתנאי ואמוראי ופוסקים הוא מן התורה, כדמוכח בכמה דוכתי, אם כן קשה לכאורה דאשכחן בכמה דוכתי בש"ס דפסקי אמוראי כתנא יחיד נגד רבים... וכתב ליישב דהא דאמרינן רובא דאורייתא הוא היינו כשנחלקו בשעת מעשה הסנהדרין או הבית דין בשאלה שנשאל לפניהם, אז פוסקים הדין והולכים אחר הרוב מן התורה בין להקל בין להחמיר. אמנם אותו הדין והפסק אין נשאר כן הלכה קבועה לדורות שלא יוכל בית דין אחר לחלוק על אותו פסק של הראשונים, שהרי אמרה תורה "אל השופט אשר יהיה בימים ההם"...

ו. ספר החינוך מצוה עח

ומשרשי מצוה זו שנצטוינו בזה לחזק קיום דתינו, שאילו נצטוינו "קיימו התורה כאשר תוכלו להשיג כוונת אמיתתה", כל אחד ואחד מישראל יאמר "דעתי נותנת שאמית ענין פלוני כן הוא", ואפילו כל העולם יאמרו בהפכו לא יהיה לו רשות לעשות הענין בהפך האמת לפי דעתו, ויצא מזה חורבן שתעשה התורה ככמה תורות, כי כל אחד ידין כפי עניות דעתו. אבל עכשיו שבפירוש נצטוינו לקבל בה דעת רוב החכמים, יש תורה אחת לכולנו. והוא קיומנו גדול בה, ואין לנו לזוז מדעתם ויהי מה, ובכן בעשותינו מצוותם אנו משלימין מצות הקל. ואפילו אם לא יכוונו לפעמים החכמים אל האמת חלילה, עליהם יהיה החטאת ולא עלינו.

התירו סופן משום תחלתן

ז. רש"י מסכת הגיגה דף כו עמוד א

לא יגמור - אחר הרגל, אף על פי שברגל הן טהורין, לא שטהרתן טהרה, אלא שברגל הכל חברים, אבל לאחר הרגל - מגעו טמא למפרע, כדאמר במתניתין: עבר הרגל - מטבילין כלי העזרה מפני שנגעו בהן עמי הארץ ברגל.

ח. מהרי"ץ חיות, נדה לד.

גדול הפירוד במה שאדם מונע עצמו לאכול אצל ישראל חבירו, ובפרט עת רעה שאינו נאמן אצלו על המעשרות ועל הטהרות. ולא לחנם אמר ר' עקיבא כשהיה עם הארץ מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור והיה עיקר הסיבה לעליית רגל משום לחבר את לבות ישראל זה לזה אבל עדיין לא תושג המטרה אם לא יהיו נאמנים זה לזה לטהרות וראו חז"ל עצות מרחוק להשבית המונע שלא יבא השטן לרקד ביניהם הימים הקדושים הללו לגרום שנאה ופירוד הלבבות. ועשאו כל ישראל חברים בשעת הרגל. ואף עמי הארץ נאמנים אז על יינם ועל שמנם. ומפני זה הרשות לחבר ועם הארץ לאכול יחד לחם ולהיות יחד בסעודת מרעים, ועל זה תגדל האהבה ויתחברו הלבבות זה לזה.

ט. רמב"ם הלכות מטמאי משכב ומושב פרק יא:ט

טומאת ע"ה ברגל כטהורה היא חשובה שכל ישראל חברים הן ברגלים וכליהם כולם ואוכליהם ומשקיהן טהורים ברגל מפני שהכל מטהרין עצמן ועולים לרגל, לפיכך הן נאמנים כל ימות הרגל בין על הקודש בין על התרומה, משעבר הרגל חוזרין לטומאתן.

י. טורי אבן, חגיגה כו.

הא דהכא "פותח חביתו ברגל" לאו משום דברגל לא חשו לטומאת ע"ה משום דמטהרין את עצמן ברגל, אלא משום דברגל לא גזרו טומאה על ע"ה כדי שלא לביישן או מפני איבה.

יא. טורי אבן, חגיגה כו.

וחכ"א לא יגמור. ק"ל, אמאי לא התירו רבנן הכא סופן משום תחילתן, דהא אמר בפ"ק דביצה (יא:): ג' דברים התירו סופן משום תחילתן ואלו הן עור לפני הדורסן... והשתא מ"ש בהני תלתא מילי מודו רבנן דהותרו סופן משום תחילתן ומ"ש בפותח את חביתו פליגי ולית להו ה"ט? וי"ל דבשלמא התם התירו סופן משום תחילתן דאי לא שרית לי' לשטוח העור לא אתי למשחט, ואי לא שרית להחזיר התריסין לא אתי לסלק ואתי למנוע משמחת י"ט, וכן גבי רטי' דאי לא שרית ליה להחזיר לא אתי ליטלו וממנע ולא עביד עבודה, אבל הכא אי לא שרית ליה לגמור אפ"ה לא מימנע מלפתוח דהא אפשר ליזהר שלא להניח ע"ה למשמש בהן ברגל, א"נ לא ימכר ברגל אלא לחבירים... א"נ הכא גבי פותח את חביתו הא כיון דאפשר דיגמור וימכור ברגל את הכל מספיקא שמא ישאר לו קצת אחר הרגל לא מימנע. ומ"מ ר"י חייש לה לפיכך התירו סופן משום תחילתן: